

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Revisionsrapport

Granskning av näringslivsarbetet i

Hultsfreds kommun

September 2009

Pär Stuesson

Stefan Wik

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

2009-09-08

Pär Sturesson, Certifierad kommunal revisor

Stefan Wik, Certifierad kommunal revisor

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Bakgrund och revisionsfråga	4
1.2	Revisionsmetod	4
2	Lagstiftning	5
2.1	Kommunallagen	5
3	Iakttagelser	5
3.1	Kostnader för kommunens satsning på näringslivet.....	5
3.2	Organisation	6
3.2.1	Tillväxt och näringslivsråd	8
3.3	Mål/planer/program	9
3.3.1	Uppföljning	10
3.4	De intervjuades synpunkter	10
3.4.1	Kommunens synpunkter	10
3.4.2	Näringslivets synpunkter	11
4	Revisionell bedömning	13
4.1	Kontrollmål.....	13
4.1.1	Bedrivs näringslivsverksamheten i överensstämmelse med kommunallagens bestämmelser om kommunernas befogenheter?	13
4.1.2	Är effektivitet och styrbarhet säkerställd i de insatser kommunen genomför enligt politiskt beslutade mål och riktlinjer?.....	14
4.1.3	Hur är kommunens organisation för näringslivsarbetet samt vilka eventuella samarbetspartner har kommunen?.....	14
4.1.4	Sker något praktiskt samarbete mellan Hultsfreds och Vimmerby kommuner i näringslivsfrågor?.....	14
4.1.5	Hur sker uppföljning av genomförda insatser?.....	14
4.1.6	Hur ser representanter från respektive kommuns näringsliv på kommunernas insatser?.....	14

1 Inledning

1.1 Bakgrund och revisionsfråga

I samband med en träff mellan revisorerna i Hultsfred och Vimmerby kommuner diskuterades ett gemensamt revisionsprojekt. Hultsfred och Vimmerby kommuner arbetar idag i stor utsträckning mot ett gemensamt näringsliv och en gemensam arbetsmarknad.

Båda kommunerna har en organisation för att arbeta med näringslivsfrågorna.

Revisionsfrågan är om kommunernas näringslivsarbete bedrivs ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredsställande.

Kontrollmål:

- Bedrivs näringslivsverksamheten i överensstämmelse med kommunallagens bestämmelser om kommunernas befogenheter?
- Är effektivitet och styrbarhet säkerställd genom de insatser kommunerna genomför enligt politiska beslutade mål och riktlinjer?
- Hur ser kommunernas organisation för näringslivsarbetet ut samt vilka eventuella samarbetspartner har kommunerna?
- Sker något praktiskt samarbete mellan de båda kommunerna i näringslivsfrågor?
- Hur sker uppföljning av genomförda insatser?
- Hur ser representanter från respektive kommuns näringsliv på kommunernas insatser?

1.2 Revisionsmetod

Intervjuer har skett med kommunalråd, kommunchef och utvecklingschef samt företrädare för näringslivet och företagarföreningar (7 intervjuer). Vidare har väsentlig dokumentation utvärderats.

Rapporten är faktaavstämd med kommunchef och utvecklingschef i kommunen.

Motsvarande rapport som denna finns upprättad för Vimmerby kommuns näringslivsarbete.

2 Lagstiftning

2.1 Kommunallagen

I kommunallagens **2 kap** framgår följande:

Särskilt om näringsverksamhet m.m.

§ 7 Kommuner får driva näringsverksamhet, om den drivs utan vinstsyfte och går ut på att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna i kommunen.

§ 8 Kommunen får genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen.

Individuellt stöd till enskilda näringsidkare får lämnas bara om det finns synnerliga skäl för det.

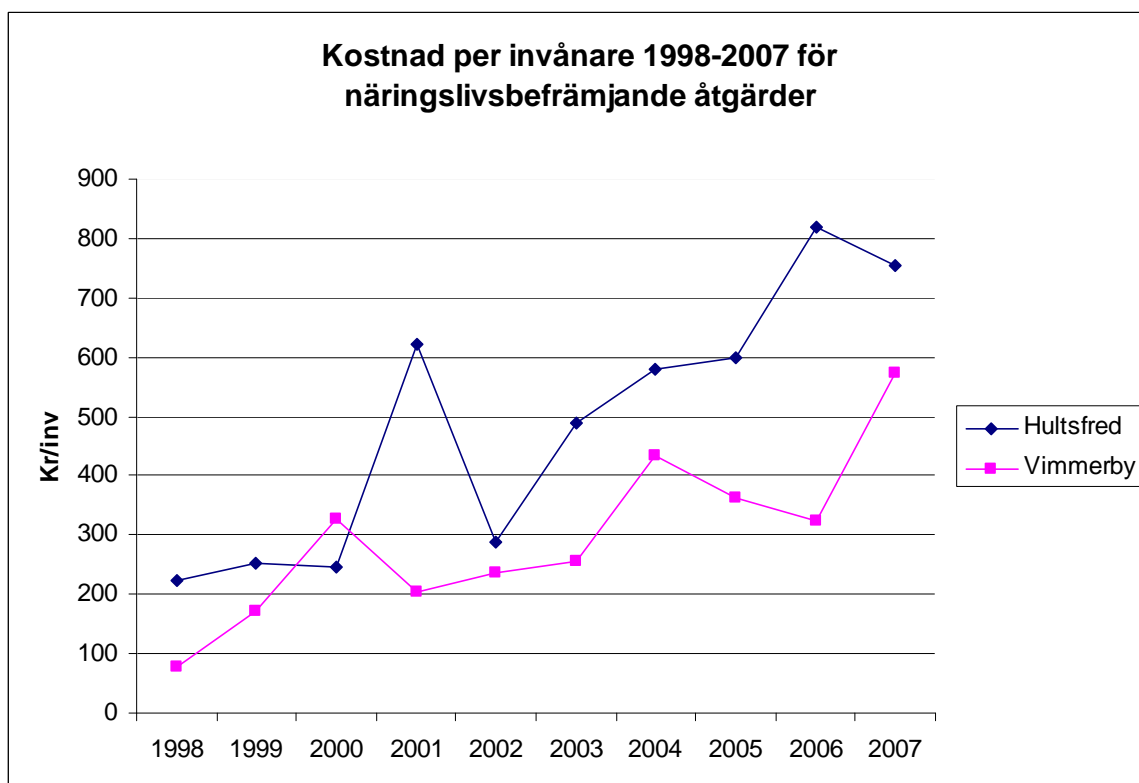
Det finns ytterst lite dokumentation som ger svar på vad som kan anses vara synnerliga skäl¹.

3 Iakttagelser

3.1 Kostnader för kommunens satsning på näringslivet

I tabellen på nästa sida som är hämtad från Web Or –en databas som Sveriges Kommuner och Landsting driver – redovisas satsningar på näringslivsfrågorna per invånare för Hultsfred och Vimmerby för åren 1998-2007.

¹ Se Kommunala befogenheter, en redogörelse för kommunernas och landstingens allmänna befogenheter enligt rättspraxis, sjätte upplagan, Ulf Lindquist.

Uppgifterna för 2008 finns ännu inte inlagda i Web Or. Totalt kostade näringslivsbefrämjande åtgärder i Hultsfreds kommun år 2008 11,8 mnkr. Av dessa utgjorde 3,6 mnkr avskrivning på fastigheter som gjordes i HKIAB. Utöver detta utgår 1,1 mnkr i stöd till HKIAB. Vidare ingår det kostnader för Hultsfreds Mät och Teknikcentrums verksamhet på 1,7 mnkr. Bolaget är nu avvecklat, vilket innebär att dessa kostnader inte finns med i budgeten för år 2009.

Under verksamhet 139 i kommunens redovisning för år 2008, som avser näringslivsbefrämjande åtgärder, uppgår kostnaden till 4,5 mnkr. Här ingår bland annat sponsring till Hultsfredsfestivalen 145 tkr, Dackarna 115 tkr, hyressubventioner till hotell Hulingen 1 090 tkr, hotell Dacke 338 tkr, turismutveckling 190 tkr samt driftstöd Rock City 600 tkr.

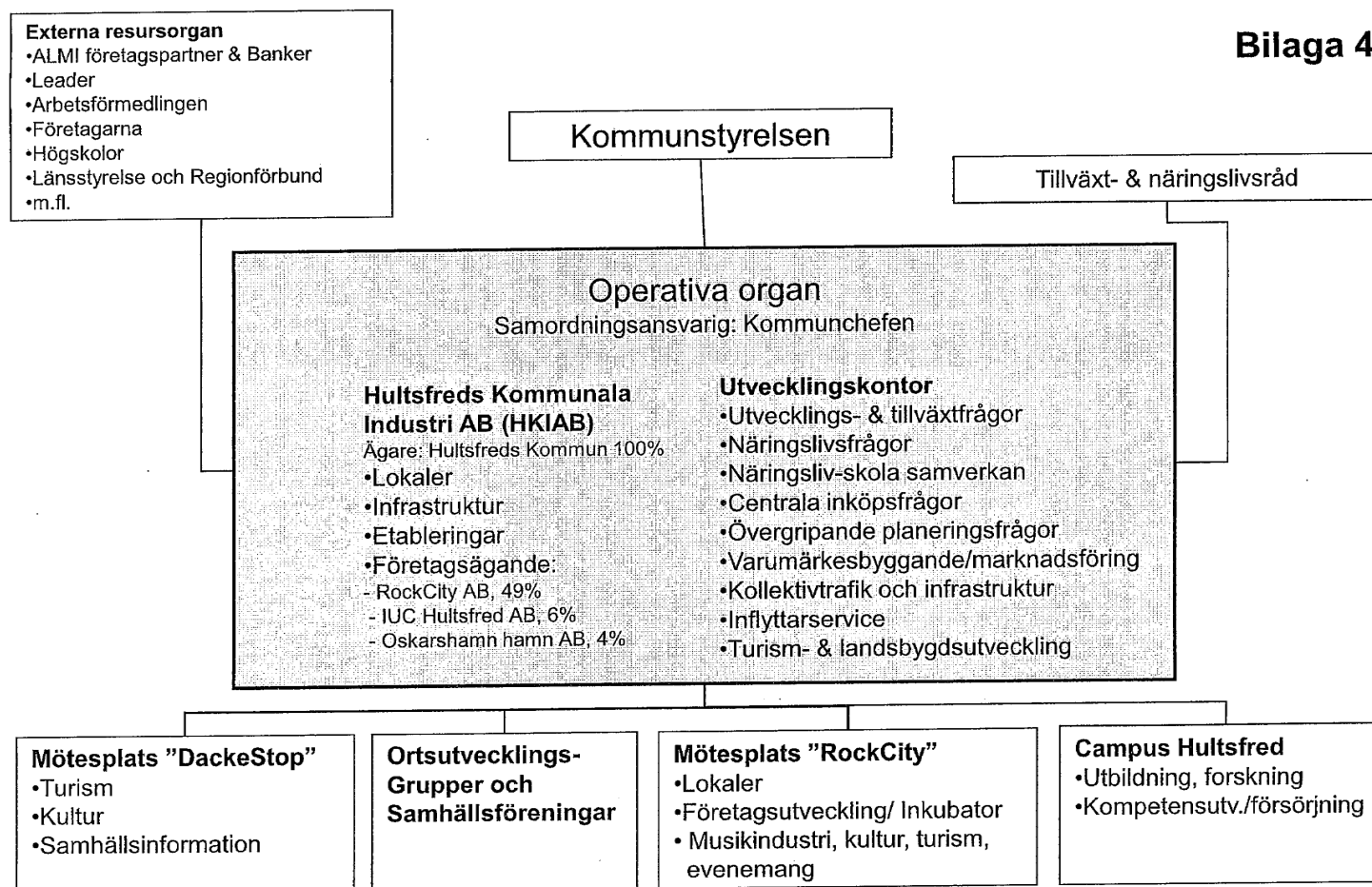
3.2 Organisation

I Hultsfreds kommun är det kommunstyrelsen som är det ansvariga politiska organet för kommunens näringslivsbefrämjande arbete. Tidigare har detta arbete i huvudsak skett i HKIAB och Hultsfreds Mät och Teknikcentrum. Samordningsansvaret ligger på kommunchefen. Se bild på nästa sida.

Modell för näringslivsarbetet i Hultsfreds kommun

Hultsfred kommuns organisation för tillväxt- & näringslivsarbetet

Bilaga 4

3.2.1 Tillväxt och näringslivsråd

I kommunen har det funnits ett näringslivsråd. Sedan år 2009 har en ny modell tagits fram för hur arbetet ska bedrivas. Rådets uppgift är att:

- Verka för ett positivt samarbetsklimat mellan kommunen och näringslivet
- Vara ett organ för ömsesidigt kunskapsutbyte mellan kommunen, näringslivet och andra lokala offentliga organ som verkar för tillväxt
- Vara rådgivande i kommunens tillväxt- och näringspolitiska verksamhet
- Vara frivillig remissinstans och kunna lämna yttranden som råd
- Följa upp kommunens tillväxt- och näringslivsprogram
- Bevaka näringslivs- och sysselsättningsutvecklingen i kommunen
- Initiera gemensamma aktiviteter mellan näringslivet och kommunen

Mötesstrukturen beskrivs enligt följande:

- Rådet består av fyra möten/år och fyra företagsbesök/år
- Ett möte per år behandlar tillväxt- och näringslivsprogrammet
- Till företagsbesöken kan även personer som ej är medlemmar i rådet bjudas in om kommunen så önskar
- En företagare bjuds in till varje möte för en 15-20 min. företagspresentation
- Inbjuden företagare erbjuds att sitta med i rådet vid det tillfälle han/hon är inbjudna
- Underlag till rådet, som man förväntar sig att rådet skall yttra sig om, skall ställas upp likadant varje gång (bakgrund, egna synpunkter och förslag till beslut)
- Rådets yttranden skall ställas upp likadant varje gång
- Underlag till ev. beslut skall vara rådet tillhanda 7 dagar innan mötet
- Sessionssalen på kommunhuset är huvudplats för mötena
- Alternativ plats är konferensanläggningar i kommunen som erbjuder tekniska förutsättningar för att kunna genomföra mötet
- Dagordningen ska innehålla fri samtalstid (t.ex. kaffe och fralla i mitten av mötet)
- Anmälan av frågor till dagordningen skall ske i god tid
- Det finns dock möjlighet att med kort varsel kunna föra in extraordinära händelser på dagordningen
- Dagordning beslutas slutligen av ordförande

Medlemmar i näringslivsrådet är:

- Kommunala politiker och tjänstemän
- Ledare för kommunens 10 största företag/koncerner/icke offentliga arbetsgivare
- Företrädare för företagsorganisationer
- Ett urval av ägarledda företag

Exempel på ärenden som ska behandlas i rådet är:

- Yttrande i infrastrukturfrågor

- Yttrande i bostadsfrågor
- Yttrande i utbildningsfrågor som berör företagen
- Kompetensförsörjningsfrågor
- Yttrande i projektförslag från andra aktörer (ALMI, Träcentrum m.fl.), där aktören önskar att kommunen skall medverka och där projektet syftar till att stimulera företagande
- Uppföljning och utformning av Tillväxt- och näringslivsprogrammet
- Sysselsättningsstatistik
- Näringslivsstatistik
- Befolkningsstatistik
- Rankingar
- Företagarpriser
- Utveckling av kommunal service till företag

3.3 Mål/planer/program

Kommunfullmäktige har antagit program för tillväxt och näringsliv för åren 2005-2010. I programmet framgår 9 stycken prioriterade områden varav ett är ”fler arbetstillfällen, fler företag, bättre företagsklimat/ -service, ökat differentierat näringsliv (Näringslivsprogram)”

Av programmet framgår dels inriktnings mål, dels operativa mål/åtgärder. Inriktningsmålen anger åt vilket håll utvecklingen ska gå medan de operativa målen/åtgärderna är mer förhållningssätt, åtgärder för att nå målen samt mätbara mål.

Exempel på inriktningsmål

Kommunen skall aktivt medverka till goda villkor och tillväxt i näringslivet, stödja nyföretagande samt främja lokalt initierade utvecklingsprojekt som har potential till att skapa nya arbetstillfällen och har ekonomisk bärkraft.

Exempel på operativa mål/åtgärder

Kommunen skall fortsätta att kunna erbjuda följande resurser för att främja företagstillväxt:

- *Möjlighet till subvention av lokalhyra vid nyetablering*
- *Möjlighet till subvention av VA-anslutningsavgiften vid ny- och tillbyggnad av lokaler för näringsverksamhet*
- *Möjlighet till utvecklingsstöd där detta kan vara avgörande för den fortsatta överlevnaden för en ort*

Vår ranking i Svenskt Näringslivs mätning av företagsklimat i vår kommun skall öka från 235 till 100

Minst 25 nya företag ska starta varje år

3.3.1 Uppföljning

Återrapportering och uppföljning sker i huvudsak till kommunstyrelsens arbetsutskott. Kommunstyrelsens arbetsutskott har en stående punkt på dagordningen som behandlar näringslivsfrågor.

Under år 2008 gjorde utvecklingsenheten en uppföljning av kommunens tillväxt- och näringslivsprogram. I uppföljningen redovisas kommentarer och resultat för de operativa mål/åtgärder som beslutats.

Under 2009 har olika arbetsgrupper i kommunen arbetat med uppföljning av respektive insatsområde som finns i tillväxt- och näringslivsprogrammet. Utifrån denna uppföljning har sedan en samlad utvärdering skett tillsammans med företagare, politiker och kommunala tjänstemän. Nya operativa mål/åtgärder med anledning av utvärderingarna har beslutats av kommunfullmäktige 22 juni 2009 § 41.

Som underlag för uppföljningarna/utvärderingarna har även enkäter skickats till kommunens företagare.

3.4 De intervjuades synpunkter

3.4.1 Kommunens synpunkter

Kontakterna med näringslivet

Företrädarna för kommunen anser att kommunen behöver bli mer lyhörda för företagarna för att kunna erbjuda en bra service oavsett om det handlar om lokaler eller myndighetsutövning. Kommunen har därför infört ett lotssystem som innebär att, oavsett vilken person som någon näringslivsföreträdare vänder sig till, ska denna person lotsa dem fram i kommunen oavsett i vilket ärende som företagaren har vänt sig till kommunen.

En viktig uppgift, som kommunen har, är att ha informella träffar med företagare för att hålla sig uppdaterade på vad som är på gång.

Mål och planer

Tillväxt- och näringslivsprogrammet som gäller till och med år 2010 behöver revideras. Idag är programmet omfattande och alla mål är inte möjliga att följa upp, enligt kommunens företrädare.

Markberedskap

Kommunen måste äga mark för att kunna erbjuda markområden till företag som vill expandera. Det finns idag planlagd mark i kommunen.

HKIAB

Bolaget har en viktig funktion att kunna erbjuda lokaler till nystartade företag.

3.4.2 Näringslivets synpunkter

Den nya näringslivsorganisationen

Det nya näringslivsrådet har varit igång för kort tid för att näringslivet ska kunna uttala sig. De som intervjuats och som sitter i rådet vill ge det chansen innan de ger något omdöme. Det som de anser vara bra med det nya rådet är att det är en större representation från näringslivet än från kommunen (tidigare var det fler deltagare från kommunen än från näringslivet) och att det ska vara ett forum för kommunens näringsliv. Någon uttrycker sig att näringslivsrådet är ”schemalagt mingel” för företagarna.

Kommunens insatser för näringslivets kompetensutveckling

Det finns ett programråd på gymnasiet där näringslivet är representerade. I detta programråd så kan företagarna ge sin syn på behov. Exempelvis framför någon vikten av att truckkort ingår även på industriprogrammet då det krävs när eleverna kommer ut i näringslivet.

Någon framför vikten av att lärarna på gymnasiet mer aktivt verkar för att eleverna startar UF-företag. Detta skulle kunna lägga grunden till ett större entreprenörstänkande bland eleverna.

Kommunens bemötande i kontakterna med näringslivet

En del av näringslivets företrädare anser att servicegrad, bemötande och den kommunala byråkratin är besvärande när det gäller myndighetsutövningen. De anser att tjänstemännens attityder behöver förändras så att de inser att de är till för näringslivet och inte tvärt om. Det finns också företagare som anser att den kommunala servicen från kommunens politiker och tjänstemän fungerar.

Tanken med lotssystemet är bra, men det ifrågasätts om alla tjänstemän i kommunen har förmågan att kunna sätta kunden i centrum.

Flera anser att kommunen behöver agera mer proaktivt än reaktivt. Detta kan ske genom en tidig dialog med företagarna. Företagen har också ett ansvar att i ett tidigt skede informera kommunen om sina framtida planer, enligt näringslivsföreträdarna. Ytterst handlar det om att bygga upp ett förtroende mellan kommunen och näringslivet.

Den kommunala servicen utanför Hultsfreds tätort

Näringslivsrepresentanter som finns utanför Hultsfreds tätort anser att kommunens näringslivsarbete är alltför mycket koncentrerat till Hultsfred.

De påpekar också att det är viktigt att ha en kommunal service i samtliga orter för att kunna rekrytera personal i framtiden.

Upphandling

Flera intervjuade anser att kommunen i större utsträckning ska handla lokalt.

Kommunikationer och infrastruktur

De intervjuade anser att bra kommunikationsmöjligheter och en väl utvecklad infrastruktur är en förutsättning för att näringslivet i kommunen ska fungera. Här anser näringslivets representanter att kommunen måste agera tillsammans med grannkommuner och regionen för att bevaka hela områdets intresse.

Övrigt

Flera av de intervjuade anser att Rockparty/Hultsfredsfestivalen och Rock City favoriseras. Dessutom har flera svårt att hålla isär vad som är vad av ovanstående. De anser att kommunen i större utsträckning ska redogöra dels för hur mycket resurser som kommunen satsar, dels vilket resultat dessa resurser ger. Några anser att resultatet inte står i proportion till nerlagda kostnader.

Ett problem som flera av de intervjuade tar upp är att det i samband med rekrytering av ny personal är svårt att hitta attraktiva boenden i kommunen samt att medflyttande har svårt att hitta arbete. Resultatet blir att de väljer att bosätta sig i en större kommun och att man pendlar till Hultsfred. Dessutom bedöms det svårt att få banker att ställa upp med lån om man vill bygga nytt i Hultsfred, det krävs en allt för stor egen kapitalinsats.

4 Revisionell bedömning

Kommunstyrelsen har en grund att stå på när det gäller tillväxt- och näringslivsprogrammet som också ger en tydlig inriktning på verksamheten. Kan de olika operativa målen/åtgärderna i större utsträckning kombineras med hur mycket det får kosta har kommunstyrelsen ökat styrbarheten och möjligheten till utvärdering av verksamheten.

Vi bedömer att den utvärdering av tillväxt- och näringslivsprogrammet som genomfördes år 2008, och på det sätt som den används, är ett utmärkt styrinstrument. Av utvärderingen framgår tydligt vilka mål som är uppfyllda, utvecklats i positiv riktning, är neutrala eller i negativ riktning.

Vi bedömer att kommunens näringslivsbefrämjande arbete i stort bedrivs ändamålsenligt. Först när de operativa målen/åtgärderna sammankopplas med vad insatserna för att nå dem får kosta, går det att uttala sig om huruvida verksamheten har bedrivits ekonomiskt tillfredsställande.

Vi bedömer att kommunen behöver tydliggöra och redogöra för sitt samarbete med Rockparty/Hultsfredsfestivalen och Rock City. Idag sker dessutom bland företagen en stor sammanblandning av dessa aktörer och risken är att det uppstår missvisande information om kommunens samverkan med ovanstående.

4.1 Kontrollmål

4.1.1 Bedrivs näringslivsverksamheten i överensstämmelse med kommunallagens bestämmelser om kommunernas befogenheter?

Efter att ha tagit del av gällande rättspraxis avseende kommunernas näringslivsarbete konstaterar vi att kommunernas möjlighet att stödja enskilda företag är ytterst begränsad. Om kommunen ska stödja enskilda näringsidkare ska det finnas synnerliga skäl. Det är ytterst lite dokumenterat i förarbeten med mera om vad som utgör synnerliga skäl.

Vi vill poängtera att eventuella subventioner avseende anslutningsavgifter inom VA inte får belasta VA-kollektivt.

Utifrån de aktiviteter och åtgärder som vi granskat och efter att ha tagit del av de mål och riktlinjer som gäller för näringslivsverksamheten bedömer vi att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunallagen och kommunens befogenheter.

4.1.2 Är effektivitet och styrbarhet säkerställd i de insatser kommunen genomför enligt politiskt beslutade mål och riktlinjer?

Målen i tillväxt- och näringslivsprogrammet är omfattande. Det är viktigt att det finns en tydlig koppling mellan mål/åtgärder och tillgängliga resurser. Vi bedömer att sambandet mellan mål/åtgärder och tillgängliga resurser behöver tydliggöras ytterligare. Målen behöver i vissa avseenden bli tydligare så att de kan utvärderas.

4.1.3 Hur är kommunens organisation för näringslivsarbetet samt vilka eventuella samarbetspartner har kommunen?

I avsnitt 3.2 redovisas den nya organisationen och modellen som kommunens näringslivsarbete ska utgå från. Den nya organisationen har varit i drift alltför kort tid för att kunna bedömas. Vi bedömer, utifrån erfarenhet från andra kommuner, att lotssystemet är en bra modell för att underlätta kontakterna mellan företag och kommun.

Av bilden på sidan 7 framgår också kommunens samarbetspartner.

4.1.4 Sker något praktiskt samarbete mellan Hultsfreds och Vimmerby kommuner i näringslivsfrågor?

Det finns inget organiserat samarbete mellan Hultsfreds och Vimmerby kommuner i näringslivsfrågor. De båda kommunerna håller för närvarande på med att undersöka om det är möjligt att upprätta en gemensam översiktsplan.

4.1.5 Hur sker uppföljning av genomförda insatser?

Uppföljningen sker regelbundet till kommunstyrelsens arbetsutskott under en stående punkt på dagordningen. Detta bedömer vi som tillräckligt. Det är sedan en avvägning vad som ska rapporteras vidare till kommunstyrelsen, då det är styrelsen som är ytterst ansvarig.

Uppföljningen av tillväxt- och näringslivsprogrammet är föredömligt. Återkoppling har även skett till kommunfullmäktige i samband med att programmets mål/åtgärder har reviderats. Genom att revidera målen hålls programmet aktuellt.

4.1.6 Hur ser representanter från respektive kommuns näringsliv på kommunernas insatser?

Vi konstaterar att kommunens företrädare får både ris och ros av näringslivet. Kommunens tjänstemän har olika roller gentemot näringslivet. Dessa roller kan tydliggöras för att skapa en förståelse från näringslivet. Genom en tidig dialog från båda parter kan eventuella oklarheter redas ut och en förståelse skapas för varandras olika roller.

Flera från näringslivet anser att kommunen i större utsträckning ska handla lokalt. Vi bedömer att det är viktigt att kommunen förklarar principerna i LOU då det råder en okun-
nighet om detta i näringslivet. Att bjuda in företagarna till årets upphandlingsdag i kom-
munen är ett bra initiativ för att informera om LOU.